

**EESTI KALANDUSE
STRATEEGIA
2007 – 2013**

EV Põllumajandusministeerium

Sisukord

Sissejuhatus

1. Kalandussektori üldkirjeldus

1.1. Kalapüük

1.1.1. Püük Läänemerest

1.1.1.1 Traalpüük Läänemerest

1.1.1.2. Rannapüük Läänemerest

1.1.2. Püük sisevetest

1.1.3. Kaugpüük

1.2. Sadamad ja lossimiskohad

1.3. Vesiviljelus

1.4. Kala töötlemine ja turustamine

1.5. Kalandusega seotud piirkonnad

1.6. Kalanduse valdkonna administratsiooni vastutusalade jaotus

2. Sektori ja kalanduse administratsiooni SWOT analüüs

2.1. Sektori ja administratsiooni tugevused

2.2. Sektori ja administratsiooni nõrkused

2.3. Sektori ja administratsiooni võimalused

2.4. Sektori ja administratsiooni ohud

3. Eesmärgid ja prioriteedid

3.1. Kalapüügi ja sadamate arendamise eesmärgid ja prioriteedid

3.1.1. Tagada kalapüügivõimsuse vastavus kalavarudele

3.1.2. Moderniseerida kalalaevastik, pidades eelkõige silmas püügivahendite selektiivsuse suurendamist, kütusesäästlikkuse, keskkonnanõuete, laevaohutusnõuete ja tööohutuse tingimuste parendamist.

3.1.3. Püütava kala kvaliteedi tõstmine ning kalurite poolt kalale suurema lisandväärtuse andmine.

3.1.4. Siseriiklikud tegevused kalapüügisektoris

3.2. Vesiviljeluse arendamise eesmärgid ja prioriteedid

3.3. Kala töötlemise ja turustamise eesmärgid ja prioriteedid

3.4. Kalandusega seotud piirkondade arendamise eesmärgid ja prioriteedid

3.5. Administratsiooni eesmärgid ja prioriteedid

3.5.1. Rahvusvaheline koostöö ja kontroll

3.5.2. Kavandatavad tegevused

3.6. Strateegia koostamine ja seosed EL poliitikate ja teiste strateegiatega

3.6.1. Strateegia lähtealused ja seosed EL poliitikatega

3.6.2. Strateegia koostamine ja seosed teiste strateegiatega

4. Strateegia arendamise, rakendamise ja järelvalve kord

5. Rakenduskava (rahastamine)

Lisad

Lisa 1	Läänemere püügipiirkonnad
Lisa 2	Läänemere kalapüük 1996-2005 (tonnides)
Lisa 3	Keskmiised kokkuostuhinnad 2005 aastal (tuh.kr)
Lisa 4	KAR (FIFG) toetused juuli 2006 seisuga
Lisa 5	Eesti kalalaevade arv, summaarne peamasinate võimsus ja summaarne kogumahutavus 19.01.06 seisuga
Lisa 6	Kalanduse demograafiline seis 2006 aastal
Lisa 7	Sisevete kalapüük 1996-2005 (tonnides)
Lisa 8	Kaugpüük 1996-2005 (tonnides)
Lisa 9	Sadamad
Lisa 10	Traal- ja rannapüügi sadamad/lossimiskohad 2004 - 2005 aasta lossimiskoguste järgi
Lisa 11	Rannapüügi sadamad 2004 - 2005 aasta lossimiskoguste järgi
Lisa 12	Sisevete sadamad 2004 - 2005 aasta lossimiskoguste järg
Lisa 13	Eesti kala- ja vähikasvandused 2006 aastal
Lisa 14	Natura 2000 võrgustiku alad
Lisa 15	Vesiviljelustoodang aastatel 1996-2004 (tonnides)
Lisa 16	SAPARD toetused
Lisa 17	Tootmine koguseliselt
Lisa 18	Ekspordi osa müügis (%)
Lisa 19	Kala- ja kalasaaduste ekspordi- ja impordimahtude dünaamika (t)
Lisa 20	Töötajate arv kalatöötlemissektoris
Lisa 21	Kalanduspiirkondade kaart
Lisa 22	Kalatööstuste tootmisüksuste paiknemine maakonniti ja tööstustes hõivatute osakaal maakonna tööealisest elanikkonnast.
Lisa 23	Kaugpüügipiirkonnad
Lisa 24	Strateegia üldindikaatorid

Sissejuhatus

Eesti geograafia ja kliima

Eesti paikneb Ida-Euroopa lauskmaa loodeosas. Riigi üldpindala on 45 227 km², millest maismaapindala moodustab 43 200 km². Eesti naaberriigid on põhjas Soome Vabariik, läänes Rootsi Kuningriik, idas Venemaa Föderatsioon, lõunas Läti Vabariik. Riigi 3700 km pikkune rannajoon on tugevasti liigendatud ning rannikumeri on saarterohke: Eestile kuulub Läänemeres 1521 saart kogupindalaga 4130 km² (9,1% kogu territooriumist). Suurimad saared on Saaremaa (2922 km²), Hiiumaa (1023 km²) ja Muhu (206 km²). Üldiselt on Eesti pinnamood tasandikuline: kõrgustikud ja lavamaad vahelduvad madalike, nõgude ja orgudega, kuid kõrgusevahed on väikesed.

Siseveekogud katavad 6,2% Eesti territooriumist. Nende hulgas on üle 1000 järve, millest suur osa langeb Peipsi järve Eesti-osa arvele. Eesti jõgedevõrk on suhteliselt tihe: vooluveekogusid on üle 7000 ja nende kogupikkus on umbes 31 000 km. Kõige veerohkemad jõed on Narva jõgi, Emajõgi, Pärnu ja Kasari jõgi; pikimad jõed on Pärnu (144 km), Kasari (112 km) ja Emajõgi (101 km).

Kliimat mõjutab Atlandi ookean, eelkõige Põhja-Atlandi hoovus, mis põhjustab tugevaid tuuli, sademeid ja temperatuuri järske kõikumisi talvel ja sügisel. Päev on kõige lühem talvisel (6 tundi) ja pikim suvisel pööripäeval (18 tundi). Eesti paikneb niiske kliimaga vööndis, kus sademete hulk ületab aurumise. Valdavad on parasvöötme merelised ja mandrilised õhumassid. Talvel ja kevadel võivad aegajalt ilma mõjutada külmad ja kuivad arktilised õhumassid ning suvel võivad lõunatsüklonid erandkorras tuua ka troopilist õhku. Ka Eesti eri piirkondade õhutemperatuurid erinevad suuresti ja selle kujundajaks on Läänemeri. Talvisel ajal on temperatuur rannikualal palju kõrgem kui sisemaal. Talve keskmine temperatuur on -6° C kuni -7° C ja suvekuudel 13,8° C kuni 19,6° C. Aasta keskmine tuulekiirus on sisemaal alla 4 m/s, avamererannikul 6m/s, rannikul esineb sageli ka tormituuli. Lumikatet iseloomustab väga suur territoriaalne ja ajaline muutlikkus. Keskmine lumikatte kestus talve jooksul on 75-135 päeva.

Rahvastik

Eestis elab seisuga 01.01.2005 1,347 miljonit elanikku. Asustus on hõre, maismaapiirkondades keskmiselt 30 in/km² ja maapiirkonnas 10,4 in/km². 69% rahvastikust elab linnades. Rahvastiku vanuskoosseisu iseloomustab rahvastiku vananemine. Loomulik iive on negatiivne. Laste osatähtsus rahvastikus väheneb: 2003. aastal oli alla 15-aastaseid rahvastikus 16,3% ja üle 65- aastaseid 16,0%. Võrreldes tööealiste elanike arvu ja kalandusega seotud inimeste arvu maakondades, selgub, et kalandusega tegelevate inimeste osakaal Eestis on keskmiselt 1%. Suurim on see Hiiumaal – 12,3 % ja suhteliselt kõrge on see suhtarv Saaremaal (5,1%), samuti Läänemaal ja Pärnumaal (mõlemas 2,4%). Järvedevaestes Rapla, Valga ja Järva maakondades on kalandussektori osakaal

vähem kui 0,08%. Hoolimata suurte veekogude lähedusest töötab linnastunud Ida-Virumaal kalandussektoris 1,4% tööjõulisest elanikkonnast.

Eestis on mitmeid monofunktsionaalseid valdu, kus tegeletakse väga suurel määral kalandusega. Näiteks Kihnus tegeleb kalandusega 12,8%, Kõrgessaare vallas Hiiumaal 11,1%, Kohtla vallas Ida-Virumaal 9,9% elanikkonnast.

Majanduslik olukord

2005. aastal oli SKP jooksevhindades 173,1 mld krooni ja 2000. aasta püsivhindades 142 mld krooni ehk 10,5% suurem kui 2004. aastal. Eesti SKP kasv osutus oodatust märgatavalt kiiremaks nii sisenõudluse kui ekspordi oluliselt kiirenenud kasvu tõttu. Sisenõudluse tõus oli peamiselt tingitud eratarbimiskulutuste ning investeeringute kasvutempo kiirenemisest, kuigi ka valitsemissektori lõpptarbimiskulutuste kasv osutus oodatust suuremaks. Prognoositust märgatavalt kiirem ekspordi kasvutempo tulenes nii välisõudluse oodatust veidi jõulisemast kasvust kui ka ELiga ühinemise prognoositust pikaajalisemast mõjust.

Tegevusalade lõikes kasvas 2005. aastal lisandväärtus püsivhindades eelmise aastaga võrreldes kõige enam finantsvahenduses (25,2%), hotellinduses ja tootlustuses (23,6%) ja ehituses (19,8%). Järgnesid hulgi- ja jaekaubandus (16,0%) ja töötlevas tööstuses (12,6%). Lisandväärtus suurenes põllumajanduses, jahinduses ja metsamajanduses (2,4%), ja kalapüügis (0,5%). SKP kasvu mõjutasid enim töötlev tööstus, kinnisvara, rentimine ja äritegevus, veondus, laondus ja side ning hulgi- ja jaekaubandus, kokku 66% lisandväärtuse kogusummas.

Rahandusministeerium ootab aastateks 2006 – 2007 majanduse reaalkasvuks 9,6 ja 8,3% seda nii sisenõudluse tõusu toel kui netoekspordi panuse suurenemise tõttu. Kasv tugineb sisenõudlusel ja ekspordil, kuigi nende kasvutempod peaksid aeglustuma 2005. aastaga võrreldes. Sisenõudluse kasvule avaldab enim mõju eratarbimine, mille kasvukiirus alaneb 2007. aastal 7%ni. Ka valitsemissektori lõpp-tarbimiskulutuste kasvutempo peaks aeglustuma. Samal ajal püsib investeerimisaktiivsus kõrge ka lähiaastatel ning kapitali kogumahutavus kasvab sisenõudluse keskmisest kasvust kiiremini. Keskpikal perioodil ootame majanduse kasvutempo alanemist keskmiselt 7,3%ni, mis on viimase viie aasta keskmisest kasvust aeglasem. Sisenõudluse kasv stabiliseerub 6,7% tasemel, mistõttu sisenõudluse osakaal väheneb perioodi lõpuks 97,6%ni SKPs. Ekspordi ja impordi kasvutempod aeglustuvad mõnevõrra, kuid netoekspordi negatiivne bilanss peaks perioodi jooksul vähenema.

Tööjõuturg, tööhõive

Situatsiooni tööjõuturul saab hinnata tööturusurve indeksi abil. 1989. aastaga võrreldes on indeks langenud 1,27 kuni 0,91-ni 2006. aastal (-28,3%). Maapiirkonna analoogne näitaja vähenes 1,38 kuni 1,05 (-23,9%). Eriti on halvenenud olukord linnades, kus DTI on jõudnud 0,84-ni, langedes 31,7%.

2005. aasta seisuga oli tööhõivemäär 64%. 15-74-aastaste tööhõive määr oli 2005. aastal Eestis keskmiselt 57,9%. Töötuse määr alanes 2005. aastal 9,7%st 7,9ni.

Aktiivne tööturupoliitika ja paranenud majanduskonjunktuur toetavad tööpuuduse alanemist keskpikal perioodil. Hõive prognoositav keskmine kasv 0,6% perioodil 2005–2009 on kooskõlas mõõduka palga- ja tootlikkuse kasvuga. Lähiaastatel mõjutavad positiivseid arenguid Eesti tööturul paindlikkuse säilimine, kutseharidusreform ja suurenenud tööjõu mobiilsus. Euroopa Kalandusfondi raames pööratakse suurt tähelepanu kalanduspiirkondades majandusliku tegevuse mitmekesistamisele, kus kohalike elanike heaolu sõltub suurel määral valla kalandusettevõtjate edukusest ja aktiivsusest.

Veevarud ja -keskkonna seisund

Eesti veevarud kujunevad valdavalt sademete arvel. Sademete keskmisest aastasummast – 667 mm, moodustab äravool 260 mm ehk 39%. Eestis on üle 1000 ühehektarilise pindalaga järve kogupindalalaga 2130 km². Suurema osa (91,5%) järvede kogupindalalast hõlmavad Peipsi, Võrtsjärv ja Narva veehoidla. Enamik Eesti jõgesid on lühikesed ja veevaesed ning seetõttu reostustundlikud, vaid 10 jõge on pikemad kui 100 km. Enamus Eesti jõgedest ja järvedest on heas või rahuldavas seisundis. Põllumajandustootmise vähenemise tõttu on taimetoitainete ärakanne Läänemerre kaheksakümnendate aastatega võrreldes vähenenud rohkem kui kaks korda. Halvas seisundis või sellise seisundi lähedal on Pihkva ja Lämmijärv ja mitmed väikesed vooluveekogud Kirde-Eesti tööstuspiirkonnas, Tallinna ümbruses ja Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundlikel aladel. Vooluveekogude või nende osade halva seisundi põhjuseks on sageli tõkestusrajatised, mis takistavad kalade rändeteid. Ebasoodsate ilmastikuoludega esineb Läänemeres ja Peipsi järves vetikate vohamist. Inimtegevuse mõju Eesti rannikumerele on vähenenud. Merevee head seisundit pole kõikjal veel saavutatud, kuid positiivseid muutusi on täheldatud eelkõige Pärnu ja Tallinna lahes.

1. Kalandussektori üldkirjeldus

Kalandussektor on Eestis oluline sotsiaalses ja regionaalses võtmes, olles mõnedes piirkondades oluliseks tööhõive ja sissetuleku allikaks. Kalandussektor moodustas 2003. ja 2004. aastal sisemajanduse koguproduktist (SKP) 0,5%.

Kalandus on rannapiirkondades ja saartel osa kultuurist, mistõttu kalandusel on sügav sotsiaal-kultuuriline aspekt Eestis.

Kalandussektor tervikuna on 1998. aastast alates olnud suhtelises seisakuajas. Majanduslikus mõttes on areng olnud aeglane ning jäänud oluliselt alla teiste majandusvaldkondade arengule. Investeeringute tase on madalaim ja amortisatsiooni osakaal ettevõtete kogukuludes on kalandusvaldkonnas üks kõrgemaid. Kalandussektor toetub siiani suures osas nõukogude aegsetele rajatistele ja tehnikale. Seoses Euroopa Liitu astumisega on tehnikat küll uuendatud aastatel 2001 - 2004, peamiselt EL hügieeninõuete järgimiseks, kuid reaalselt on asendatud vaid murdosa koguvaradest. Põhiline probleem on selles, et ettevõtted paigutasid oma säästud tehnoloogiatesse ja hügieeninõuete täitmiseks väga lühikese aja jooksul ning nüüd on finantside nappus igapäevasel majandamisel. Tooraine

hindade ja energiakandjate hinnatõus on suurem kui valmistoote hinnatõus, sellest väiksemad kasumimarginaalid ja raskused finantskohustuste täitmisel.

2007 aastaks on Eesti kalandussektoris valdav enamus mikro- ja väikesed ning keskmise suurusega ettevõtted.

Eesti kalandussektor jaguneb kolmeks suuremaks valdkonnaks: kalapüük, kalakasvatus ja kala töötlemine ja turustamine.

1.1. Kalapüük

Eesti kalapüük jaguneb püügipiirkondade alusel kolmeks põhimõtteliseks osaks: püük Läänemerest (traal- ja rannapüük), püük sisevetest ja kaugpüük. Püük Läänemerest jaguneb traalpüügiks ja rannapüügiks.

1.1.1. Püük Läänemerest

1.1.1.1 Traalpüük Läänemerest

Püügipiirkonnad ja püük

Reguleeritud kalaliigid Läänemerel on räim, kilu, tursk ja lõhe. Euroopa Komisjoni määrus sätestab iga-aastaselt Euroopa Liidu liikmesriikidele kalapüügikvoodid Läänemerel. Eestile eraldatud kvoodid jaotatakse traalpüügifirmade vahel ajaloolise püügiõiguse alusel. Siseriiklikult eraldatakse räimekvoodist 70% traalpüügile ja 30% rannapüügile. Eraldatud kvoodid on aastate lõikes välja püütud 90% ulatuses. Erandiks oli 2005. aasta, kus püügiks ebasoodsate jääolude tõttu jäi kasutamata 31% räime kvoodist. Räime ja kilu püütakse peamiselt inimtoiduks ja vähesel määral kalajahuks.

Peamised püügivahendid on traalid, vähesel määral ka tursa- ning lõhevõrgud ja peamine traalpüük toimub Lisas nr 1 toodud püügiruutudes.

Traalpüük Läänemerel moodustas 2005. aastal Eesti kogupüügi koguselisest mahust 73% (vt Lisa nr 2). Võtteks aluseks kolme peamise liigi (räim, kilu, tursk) esmakokkuostuhinnad, on nende püügist saadav tulu 2005. aastal 129 milj EEK (8,2 milj EUR) (vt Lisa nr 3).

Tööhõive ja sotsiaalmajanduslik olukord

Traallaevadel töötab ca 600 kalurit. Naiste osakaal on väga väike 9%. Naised on põhiliselt tegevad traalpüügi ettevõtete halduses ja raamatupidamises. Püügihoovajavalisel ajal juunist kuni septembri keskpaigani on töötajate puhkuseaeg või tegeletakse laeva ja traalpüügivahendite remondiga. Küsitletud ettevõtete esindajate sõnul püüavad ettevõtted säilitada spetsialiseerunud töötajaskonda, makstes miinimumpalka ka töövaesel ajal. Sissetulekute osas eraldi uuringut traallaevade kalurite osas läbi viidud ei ole, kuid Statistikaameti andmetel oli kalapüügi sektoris töötavate sisevete, ranna- ja traalpüügi kalurite sissetulek võrreldes Eesti keskmise sissetulekuga 2004. aastal ligi 40 % võrra madalam.

Seoses kalalaevade utiliseerimise ja sihtotstarbe muutmisega meetme 3.9 raames maksti perioodil 2004 – 2006 meetme 3.12.1. „Kalanduse restruktureerimisega

kaasnevad sotsiaalsed meetmed” raames töötuks jäänud kaluritele sotsiaalmajanduslikke hüvitisi (vt Lisa nr 4).

Laevastiku olukord

2005. aastal toimus Läänemere traalpüük 154 traallaevalga, mis kuuluvad segmenti 4S1. Traallaevade koguvõimsus on toodud Lisas nr 5. Laevade keskmine vanus on 26 aastat.

KAR meetme 3.9 „Kalalaevastiku püügivõimsuse reguleerimine” rakendamisega väheneb püügivõimsus segmendis 4S1 ligikaudu 17% laevastiku koguvõimsusest (GT) ja ligikaudu 18 % KW (vt Lisa nr 4).

Läänemere traallaevastiku moderniseerimisse on investeeritud KAR meetme 3.10 „Kalalaevastiku moderniseerimine ja uuendamine” raames (vt Lisa nr 4).

Ressursi olukord 2006 aasta seisuga

Räime varude seis Läänemere avaosas ja Soome lahes, välja arvatud Liivi laht, on madalseisus, kuid viimasel paaril aastal on täheldatav varu suurenemine Läänemere lõunaosas. Räime varu on heas seisus Liivi lahes (bioloogiliselt ohutus tsoonis), kus täiendi arvukus on olnud kõrge. Pehmed talved soodustavad tugevate põlvkondade teket ja karmid talved võivad mõjuda vastupidiselt.

Kilu varu olukord on hea, kuid varu väheneb. Kuna töönduspüügis moodustab küllaltki suure osa noor 1-2 aastane kilu, siis võib tekkinud põlvkondade arvukusest olenevalt tulla märkimisväärseid lühiajalisi kõikumisi saagis. ICES töörihm ennustab siiski (10 aasta perspektiivis) kilu kudekarja biomassi püsivust bioloogiliselt ohutus tsoonis.

Tursa ida varu on halvas seisus, allpool bioloogiliselt ohutut tsooni. Varu sõltub tugevalt soolase ja hapnikurikka vee sissevoolust läbi Taani väinade. Lääne varu on rahuldavas seisus, kuid tugeva püügisurve tõttu on varu siiski ohustatud. Püük põhineb suurel määral noorjärkudel, mistõttu on ka tagasiheidetavad kogused märkimisväärsed. Varude olukorra paranemisele aitaks kaasa noorjärkude tööndusliku surevuse vähendamine. Varude kaitseks on Euroopa Komisjonil kavas käivitada Läänemere tursavarude taastamisplaan 10 aastaks.

Läänemere avaosa lõhe varu põhiosa moodustavad asustatud kalad, ca 27% laskujatest on looduslik lõhe (peamiselt Botnia lahest). Samas Soome lahe (alarajoon 32) loodusliku varu olukord on väga halb: ainult 2% laskujatest on looduslikku päritolu. Püük põhineb peamiselt asustatud kalal (ca 90% saagist).

1.1.1.2. Rannapüük Läänemerest

Püügipiirkonnad ja püük

Rannapüügi peamised piirkonnad on Pärnu laht, Väinameri ja Soome laht (vt Lisa nr 1). Rannapüük toimub 12 meremiili ulatuses või kuni 20 m samasügavusjoones. Püütakse paljusid erinevaid liike, neist majanduslikult tähtsamad on ahven, räim, tint, koha, lest, angerjas samuti tuulehaug, meriforell vähemal määral ka lõhe ja haug (vt Lisa nr 2). Püügivahendid on mõrrad, võrgud ja õngeliinid. Viimastel aastatel on järjest olulisemaks muutumas räimepüük kastmõrdadega. Rannapüügil kasutatavad püügivahendid on amortiseerunud ja osaliselt mitteselektiivsed.

Rannapüügi teostamist, seda eriti läänerannikul ja saartel, raskendab kalurite püüniseid lõhkuvate hallhüljeste viimastel aastatel pidevalt kasvav arvukus. Väinameres on aga rannakalade loodusliku vaenlase, kormorani, arvukuse märgatav suurenemine takistanud varude taastumist ning vähendanud seeläbi kalurite väljapüüke.

Rannapüügi kogused moodustavad 2005. aasta Eesti kogupüügi koguselisest mahust 8%. Rannapüügilt püütavate liikide esmakokkuostuhinnad on toodud Lisas nr 3.

Tööhõive ja sotsiaalmajanduslik olukord

Rannakalureid on 2006. aasta mai seisuga kokku 2572 koos abikaluritega, neist 1434 on püügiõiguse omanikke, kellest omakorda 92 kalurit omavad püügiõigust nii Soome lahes kui sisevetes. Abikalureid on 1138, kellest 106 töötavad ka sisevetel. Rannakaluritest 1,6% on naised. Selline sooline jaotus kaluritena hõivatud inimeste seas on ootuspärane, kuna tegemist on füüsiliselt raske tööga, mis on naistele vähe kohane. Rannapüüdjate tööhooaeg on kalurite hinnangul kuni 4 kuud aastast. Seetõttu enamikul kutselistest rannakaluritest on kalapüük kujunenud täiendavaks sissetulekuallikaks muu teenistuse kõrval. Uuringute tulemusena selgus, et kolmandik rannakaluritest saab põhisissetuleku kalapüügist, ülejäänud aga muudest tegevustest. Ametivahetusest on huvitatud 20% ning järgmise 10 aasta jooksul on pensionile jäämas 14% rannakaluritest. Rannakalurite keskmine vanus on üle 50 aasta. Rannakaluri sissetulek oli 2004. aastal võrreldes Eesti keskmise sissetulekuga 55% väiksem ning väiksem ka võrreldes sisevete- ja traalpüügil töötavate kaluritega sissetulekuga.

Laevastiku olukord

Rannapüügis kasutatakse kokku 892 alla 12 m alused, mis kuuluvad segmenti 4S2. Aluste koguvõimsus on toodud Lisas nr 5. Aluste keskmine vanus on 18 aastat. Aastatel 2004 – 2006 rannapüügi aluste ja vahendite uuendamiseks saadi toetust meetme 3.10 „Kalalaevastiku moderniseerimine ja uuendamine” raames (vt Lisa nr 4).

Ressursi olukord 2006 aasta seisuga

Pärnu lahes on koha, ahvena ning vimma varude olukord intensiivse püügi tõttu halvenenud. Tugevad põlvkonnad püütakse välja 1-2 aastaga. Olukorra parandamiseks tuleb vähendada kalastussuremust, takistada alamõõdulise kala püüki ning tõhustada kontrolli. Kihnu uurimisalal pole väga tugevaid ahvena põlvkondi alates 2000. aastast ja 2006. aastal võib prognoosida varu vähenemist. Lestavaru on antud piirkonnas pisut suurenenud.

Väinamere varude olukord on halb: ahvenavaru on vähenenud, kohavaru on madalseisus ning vähenenud on ka vimma ja särje arvukus. Röövkalade arvukus on madal, mistõttu tõusuteel on kogre, hõbekogre ning ka nurgi, roosärje ja viidika arvukus. Olukorra parandamiseks tuleb vähendada kalastussuremust ja piirata kormoranide arvukust, kes piiravad varude taastumise võimalusi, süües viimaste uuringute andmetel kokku ligikaudu 3300 tonni kala. Seejuures langevad kormoranide saagiks just kalade noorjärgud. Soome lahes on ahvena ja merisiia arvukus vähenenud ja lesta arvukus on suurenenud.

Siirdekalade eeskätt lõhe ja meriforellivarud on Eesti rannikumeres madalseisus. Nende kalaliikide varu madalseisu üheks oluliseks põhjuseks on kudemiseks sobivate vooluveekogude tõkestatus paisudega, mis piiravad kalade pääsu sobilikesse sigimis- ning elupaikadesse ning kudealade ja elupaikade hävimine. Varude olukorra parendamiseks oleks oluline taastada siirdekalade vaba liikumine vooluveekogudes ning säilitada või parandada koelmuid ning elupaiku. Pikemas perspektiivis peaks siirdekalade nagu lõhe, meriforell, siirdesiig jätkusuutlik varuhaldamine kätkema muuhulgas nende liikide sugukarja loomist kalakasvandustes kindlustamaks bioloogilise ja geneetilise mitmekesisuse säilimist.

1.1.2. Püük sisevetest

Püügipiirkonnad ja püük

Töönduslik püük Eesti sisevetes toimub arvestataval määral kahes suuremas järves: Peipsis (koos Lämmi- ja Pihkva järvega) ja Võrtsjärves (vt Lisa nr 1). Peipsi järve püügikorraldus lepitakse iga aasta kokku Venemaaga ning püügivõimalused jaotatakse kutseliste kalurite vahel ajaloolise püügiõiguse alusel püügivahendite kaupa. Püük toimub plokk-kvoodi raames. Püügikorralduste aluseks on teadlaste soovitusel. Teiste siseveekogude püügikorraldus on samal põhimõttel ja aluseks võetakse teadlaste soovitusel püügivahendite arvu kohta. Koguseliselt on sisevete saagid merest püütavaga võrreldes küllaltki väikesed (2005. aastal 2% Eesti kalapüügi koguselisest mahust), et aga sisevetest püütava kala hind (vt Lisa nr 3) on merekala omast oluliselt kõrgem, on tegu siiski piirkondlikult olulise sissetuleku allikaga. Peamised püütavad liigid on ahven, koha, latikas, tint, siig, jõesilm (Narva jõest) ja angerjas (vt Lisa nr 7). Püügivahendid on mõrrad, võrgud, seisev- ja põhjanoodad.

Sisevetel kasutatavad püügivahendid on amortiseerunud ja osaliselt mitteselektiivsed.

Omalaadse tegevusena Euroopas teostatakse Eestis talvist jääalust püüki. Talvine püük võimaldab sisevete ja rannakaluritel pikendada oma 4-5 kuulist püügihooaega, sõltuvalt jääoludest, kuni paari kuu võrra.

Tööhõive ja sotsiaalmajanduslik olukord

2006. aasta mai kuu seisuga töötab sisevetel kokku 963 kalurit koos abikaluritega, neist Võrtsjärvel 79, kellest püügiõiguse omanikke on 53, Peipsi järvel 530, kellest püügiõiguse omanikke on 96, ja ülejäänud teistel veekogudel. Üldkeskmisena on naiste osakaal kalurite seas 1,6%. Uuringute tulemusena selgus, et kolmandik kaluritest saab põhisissetuleku kalapüügist, ülejäänud aga muudest tegevustest. Ametivahetusest on huvitatud ca 30% ning pensionile on jäämas 21% kaluritest. Sisevete kaluri keskmine vanus on üle 50 aasta. Püügitulu kuus on sarnane rannakaluri tuluga, mis jääb alla Eesti keskmise palga ning kala esmakokkuostuhindade madalseis on tulusid pärast 2001. aastat veelgi vähenenud, samal ajal kui kulutused vahenditele (püügivahendid, kütus, paadi remont jms) on suurenenud.

Laevastiku olukord

Eestis puudub sisevete aluste kalalaevaregistrisse kandmise nõue, kui omanik ise ei ole soovinud ega soovi ka tulevikus taotleda avaliku sektori poolseid toetusi. Sisevete laevu on kalalaevaregistri andmetel 352 ja need kuuluvad segmenti 4S4. Registrisse kantud laevade koguvõimsus on toodud Lisas nr 5. KAR meetme 3.11.4 „Sisevete kalanduse investeringutoetus” rakendamiseiga seotud investeringud on toodud Lisas nr 4.

Ressursi olukord 2006 aasta seisuga

Sisevete kalavarude olukord on hea. Võrtsjärve haugi saagid on läbi aegade kõrgeimad (ca 60 t) ning suhteliselt head on ka koha, ahvena ja latika saagid. Vaid angerjasaagid on viimastel aastatel suhteliselt madalad, sest ebasoodsad veetaseme kõikumised on kalade rännet pidurdanud. Peipsi, Lämmi ja Pihkva järve kalavaru hindavad teadlased suhteliselt heaks. Ahvenapüük tugineb 2006. aastal 2001. aasta põlvkonnale. Aastatel 2001-2004 järvedes tugevaid ahvenapõlvkondi ei tekkinud, kuid 2005. aastal tekkis uus väga tugev põlvkond, mis tuleb püüki alates 2007. aasta lõpust. Peipsi haugivaru on mitmendat aastat järjest olnud langeva trendiga, kuid nüüd on see protsess peatumas ja aastatel 2003-2004 lisandus keskmise tugevusega põlvkond, mis tuleb püüki alates 2007. aastast. Latikavaru seis on paranenud tänu 1990-ndate keskpaiga tugevatele põlvkondadele ning millele lisandus 2000-ndatel aastatel ridamisi tugevaid põlvkondi. Tindi arvukus on järves madal, kuna koha tarvitab seda toiduks. Varud on vähenenud alates 2003. aastast, jõudes 2004. aastal ajaloolise miinimumini. Kohavaru väheneb 2006. aastal, sest populatsioon koosneb suhteliselt nõrkade põlvkondade isenditest. Püük baseerub 2001. ja 2002. aasta põlvkonnal, kuid nende arvukuse languse tõttu läheb varu aastatel 2006-2007 alla. Särjevare on järves endiselt kõrge, kuigi tendents on vähenemise suunas. Külmaeeliste kalade nagu siig, räabis ja luts olukord on halb ning räabisepüük on keelatud.

Jõesilmu varu on Eesti jõgedes üldjoontes stabiilne. Nagu teistegi siirdekalade puhul on ka jõesilmu kaitseks oluline tagada nende vaba liikumine vooluveekogudes, säilitada või parandada koelmute olukorda ja elupaiku, vältida reostust ja hüdroloogilise režiimi muutuseid ning majandada varu jätkusuutlikult.

1.1.3. Kaugpüük

Püügipiirkonnad ja püük

Eesti kaugpüük toimub Atlandi ookeanil ja Teravmägede piirkonnas (vt Lisa nr 23), peamiselt Loode-, Edela- ja Kirde-Atlandil. Peamiselt püütakse krevetti ning on püütud veel kalmaari, putassuud, meriahvenat, merluusi ja süvaresta (vt Lisa nr 8). Kaugpüük moodustas 2005. aastal koguseliselt Eesti kogupüügist 17%. Kaugpüügi laevad lossivad Islandi, Hispaania ja Kanada sadamates. Krevetipüügi sektori majanduslik jätkusuutlikkus on vähenenud, sest väiksemõduline krevett on kaasa toonud viimastel aastatel kokkuostuhindade languse, kuid samaaegselt on toimunud kütusehinna tõus.

Tööhõive ja sotsiaalmajanduslik olukord

Tööhõive kõigub kaugpüügisektoris 250-270 töötaja vahel. Kaugpüügitoos võrreldes Läänemere traalpüügiga on naiste osakaal veelgi väiksem – kuni 6% kogu töötajaskonnast. Siin sektoris töötavad naised peamiselt vaatlejatena laevadel või raamatupidamises ja halduses. Kaugpüügi firmad ostavad sisse tööjõurendi teenust, mistõttu täpset aastaringselt hõivatute arvu ei ole võimalik välja tuua.

Laevastiku olukord

Püük toimub 13 traallaevaga, mis kuuluvad segmenti 4S3. Traallaevade koguvõimsus on toodud Lisas nr 5. Laevade keskmine vanus on 26 aastat.

Aastatel 2004 – 2006 saadi kaugpüügi laevade ja vahendite uuendamiseks ning moderniseerimiseks toetust meetme 3.10 „Kalalaevastiku moderniseerimine ja uuendamine” raames (vt Lisa nr 4).

Ressursi olukord 2006 aasta seisuga

Kaugpüügis on peamiseks püügiobjektideks krevett, meriahven, süvalest ja rai. Kreveti varude seisund on nii NAFO piirkonnas 3L kui 3M üldiselt hea. Samas moodustab aga piirkonna 3M kreveti 2005. aasta väljapüügist peamise osa väikesemõõduline krevett, mida võib põhjendada 2003. aasta kreveti nõrga põlvkonnaga ning viimaste aastate liigse püügisurvega. Samuti on täheldatud järelkasvu nõrgenemist, mis võib mõjutada 2007. aasta väljapüüki. Teravmägede veealal on varu olukord viimasel ajal halvenenud ning teadlased soovivad viimaste aastate väljapüüke mitte suurendada, mis võib endaga kaasa tuua kvoodi vähenemise. Varu halvenemise peamiseks põhjuseks peetakse kreveti peamise loodusliku vaenlase – tursa - varu paranemist. Süvalesta varu NAFO piirkonnas 3LMNO on madalseisus. Vastu on võetud 10 aasta süvalesta taastusplaan, mille kohaselt kvoodid vähenevad aasta aastalt. Plaani on ellu viidud juba alates 2004. aastast, kuid siiani ei ole märke varu paranemisest. Ka meriahvena varu paranemist ei ole teadlased NAFO piirkonnas 3M täheldanud. Samas aga kasutati 2005. aastal meriahvena kvoot 100 %-selt, mida ei ole real eelnevatel aastatel juhtunud ning mis võib-olla märk kalavaru taastumisest. Rai varu NAFO piirkonnas 3LNO on suhteliselt heas seisus ja stabiilne.

1.2. Sadamad ja lossimiskohad

Esmakokkuostukviitungitele on märgitud 276 erinevat sadamat ja lossimiskohta, millest praktiliselt kõik kuuluvad eraomandisse. Sadamad, mis on registrisse kandmisel või registrisse kantud, on toodud Lisas nr 9.

Olulisemad Läänemere sadamad

Läänemere püügil kasutavad rannakalurid suures osas samu sadamaid/lossimiskohti mida traallaevad, kuid on ka neid rannakalurite lossimiskohti mida traallaevad kasutada ei saa, sest nende süvis seda ei võimalda. Ühistest sadamatest on 2005. aasta lossimiskoguste järgi olulisemad Dirhami,

Veere ja Miiduranna sadam, kus lossiti kokku üle 10 000 t kala. Mõntu, Roomassaare, Lehtma, Pärnu, Meeruse ja Leppneeme sadamas lossiti samal aastal 1000 – 10000 t kala. Sadamatest, kus lossivad vaid traalpüüdjad, on olulisim Paldiski sadam. Rannapüügi lossimiskohtadest on olulisemad Meeruse ja Kõrgessaare sadam (vt Lisa nr 10 ja 11).

Olulisemad sisevete lossimiskohad

Sisevetel on kokku 39 lossimiskohta, millest 30 on Peipsi, Lämmi- ja Pihkva järvel ja 9 on Võrtsjärvel. Peipsi, Lämmi- ja Pihkva järvel on olulisemad lossimiskohad lossimiskoguste järgi Alajõe, Räpina, Mehikoorma, Kolkja ja Lohusuu lossimiskohad ning Kallaste sadam, kus 2005. aastal lossiti kõigis üle 90 t kala. Võrtsjärvel on olulisim Valma sadam (vt Lisa nr 12)

Sadamate olukord ja mõju tööhõivele

Sadamad ei paku iseenesest palju töökohti, kuid nad on kriitilise tähtsusega kohaliku kalapüügi seisukohalt. Kalasadamate 112 töötajast moodustavad naised 8%.

Kuivõrd lossitavad kogused on suhteliselt väikesed ja kala lossimisest saadav tulu moodustab sadamaomaniku sissetulekutest väikse osa, siis paljud sadamad tegelevad lisaks kala lossimisele ka muude tegevustega, nagu näiteks turismi, kauba- ja reisivedudega.

Vähese tasuvuse tõttu ei vasta kala lossimise infrastruktuur paljudes sadamates kaasaja nõuetele. Puuduvad kala sorteerimisliinid, külmkambrid, kütuse tanklad; tõstukid, kaid jne on amortiseerunud. See põhjustab kala sesoonsust turul, langetab kala kvaliteeti ja hinda. Parem on olukord nendes sadamates, kus omanik tegeleb ka kalapüügi ja töötlemisega, sest see tagab efektiivsema majandamise ja suurima investeerimisvõime.

Toetatud investeeringud

KAR meetme 3.11.3 „Kalasadamate moderniseerimine” rakendamisega seotud investeeringud on toodud Lisas nr 4.

1.3. Vesiviljelus

Vesiviljelusettevõtted ja kasvatatavad liigid

Põhisuundadena domineerivad vesiviljeluses kaubakalakasvatus, kalakasvatus looduslike vete asustamiseks ja vähikasvatus.

Vesiviljelusega tegelevaid ettevõtteid on 2006. aasta 1. jaanuari seisuga 26 (vt Lisa nr 13). Lisaks kaubakala tootjatele on Eestis 53 ettevõtet, kelle tegevusala on äriregistri andmetel kalakasvatus. Nende hulka kuuluvad väiketiikide omanikud ja õngitsemisturismi pakkujad.

Traditsioonilistest liikidest on läbi aegade Eestis kasvatatud vikerforelli ja karpkala. Mahult on kõige olulisem ja perspektiivikam vikerforell ning sellele liigile toetub ka kalaturism. Uutest liikidest on kasvatustes edukaimaks osutunud angerjas ja vähk. Täiesti uued perspektiivid on siia, koha, ahvena ja tuura kasvatamiseks kaubakalaks.

Osad Natura 2000 piirkonda jäävad vesiviljelustootjad peavad arvestama täiendavate keskkonnanõuetega ning väheneva tulubaasiga (vt Lisa nr 14).

Vesiviljelustoodang

Vesiviljelussektorit iseloomustab sõltuvus imporditavast noorkalast ja marjast, sest Eestis puuduvad tõumaterjali paljundavad keskused.

Vesiviljeluse toodang on langenud oma suurimalt mahult 1743 tonnilt 1989. aastal 500 tonnini 2005. aastal, sealjuures on mitmekordselt vähenenud tiikide ja basseini pindala (vt Lisa nr 15). Tootmismahud on vähenenud peamiselt maa- ja omandireformi tagajärjel ning madala investeeeringutaseme tõttu taasiseseisvumise algusaastatel.

2005. aasta tootmiskogused ei kata siseturu nõudlust, sest lõhilaste vajadus sisetarbimiseks ja töötlemiseks ületab hetkel Eesti kalaturul 2000 tonni koguse. Vähene tootmiskaht ja tootjaorganisatsiooni puudumine põhjustavad vesiviljelustoodangu ebastabiilset hinda turul.

Tööhõive ja sotsiaalmajanduslik olukord

Hõivatute arv vesiviljeluses oli 2003. aastal 100 inimest ning see on püsinud suhteliselt stabiilsena. Vesiviljeluses on naiste osakaal keskmiselt 30% kogu töötajaskonnast. Ettevõtete esindajate hinnangul nõuab kalakasvatuste põhitegevus enam füüsilist jõudu ja sobib seetõttu enam meesttöötajatele. Vesiviljelustoodangu suurendamisega ei ole ette näha suuri muutusi tööhõives. Palgatase vesiviljeluses jäi 2005. aastal oluliselt alla Eesti keskmisele.

Kalahaigused ja nende tõrje

Kalahaiguste ennetamise ja tõrje tugisüsteemi peamiseks probleemiks on see, et kuigi Eestis on olemas tehnoloogiliselt hästi varustatud veterinaarlaboratooriumid, siis nende võimalused kalahaiguste diagnoosimiseks on piiratud spetsialistide puudumise tõttu. Lisaks sellele puudub Eestisse kasvatamiseks sissetoodavate kalaliikide ja sissetoomisega kaasnevate haiguste ja parasiitide leviku tõkestamiseks vajalik karantiinikeskus. Kalahaiguste diagnostika kogemused on vähesed, kuna puuduvad vajaliku väljaõppega ihtüopatoloogid.

Toetatud investeeeringud

SAPARD-i meetme 3 "Maapiirkondade alternatiivse majandusliku tegevuse arendamise ja mitmekesistamise investeeeringutoetus" raames toetatud investeeeringud on toodud Lisas nr 16.

KAR meetme 3.11.2. „Vesiviljeluse investeeeringutoetus” raames toetatud investeeeringud on toodud Lisas nr 4.

1.4. Kala töötlemine ja turustamine

Kalatööstused ja toodang

Veterinaar- ja Toiduameti järelevalve all oli seisuga 13.09.2005 97 töötlemisüksust, kus toimub kala töötlemine ja kalatoodete valmistamine (vt Lisa nr 22).

Põhitegevusalad Eesti kalatöötlemises on kala külmutamine, fileerimine, kalakonservide ja –preservide ning valmistoitude tootmine (vt Lisa nr 17).

Külmhoonete ja fileerimistsehhide struktuuri iseloomustab just väikeste üksuste suur arv. Eesti kalatöötlemisettevõtete põhiline tooraine on kohalikud Läänemere kalaliigid räim ja kilu ning fileerimisettevõtetele mageveekalad ahven ja koha.

Valmistoidu tootmine põhineb peamiselt importtoorainel.

Tootearendusse ei ole kalatöötlemisettevõtetes viimasel ajal piisavalt investeeritud. Tootearendusega tegelevad ettevõtetes peamiselt samad töötajad, kes on igapäevaselt seotud tootmisprotsessiga ning reeglina pole ettevõtetes eraldi arvestust arendus- ja uurimiskulude üle.

Kala (kilu, räim) madalast kokkuostuhinnast ja madalast kvaliteedist tulenevalt on kasvav oht kodumaise tooraine kasutamisele loomasöödaks. Selle üheks põhjuseks on see, et võimalusel müüakse kala suurtes kogustes veidi väiksema hinna eest põhjamaadesse kalajahuks, sest loodud tootjaorganisatsioonid ei ole veel ühisturustusse ja hinna reguleerimisse aktiivselt sekkunud.

Töödeldud toodangu koguväärtus oli 2004. aastal 67,4 milj. EUR ning käive suurenes 2003. aastaga võrreldes 20%.

Turustamine

2004. aastal moodustas kala ja kalatoodete müük siseriiklikult 25% ning eksporditakse ca 75% (vt Lisa nr 18 ja 19). Kala ja kalatoodete osakaal toiduainete ekspordis on langenud 2004. aastal võrreldes 1996. aastaga 19%-ti. Samas ühena vähestest majandusharudest on kalakaubanduse väliskaubandusbilanss positiivne. Toiduainete ekspordis on kalal suurim osakaal. Eesti kauples 2004. aastal kala ja kalatoodete osas 72 erineva riigiga. Käibevahendite defitsiidist tingitud nõrk toote- ja turuarendus ei ole siiani suutnud tõsta kala ja kalatoodete osakaalu toiduainete ekspordis.

Tootjaorganisatsioonid

Tänaseni toimub värske kala turustamine kalurite või kalapüügi firmade poolt otse esmakokkuostjatele või kalatööstustele, kel on võimalik kala hinda dikteerida vastavalt nõudluse pakkumise vahekorda arvestades. Ühisturustamist ei ole siiani rakendatud. Esimesed 3 tootjaorganisatsiooni tunnustati 2005. aasta lõpus ja need hõlmavad Läänemere kalaliikide püügikvoodist räime (51,4%), kilu (79,6%) ja turska (72,9%). Tootjaorganisatsioonide loomise eesmärk on eelkõige ratsionaalse kalapüügi tagamine ja oma liikmete toodete müügitingimuste parandamine meetmetega, mis soodustavad toodangu planeerimist ja nõudlusega kohandamist nii koguselt kui kvaliteedilt, parandavad tarnete kontsentreerimist, stabiliseerivad hindu ja soodustavad säästlikku kalapüüki toetavaid püügiviise.

Tööhõive ja sotsiaalmajanduslik olukord

Kalatöötlemisettevõtetes töötas 2004. aastal 3636 inimest, kellest ligi 70% on naised. Tööhõive selles sektoris on viimase 10 aasta jooksul märgatavalt muutunud (vt Lisa nr 20). Ettevõtetes makstav keskmine palk 5652 krooni (361 EUR) moodustab 80-85% toiduainetööstuste keskmisest palgast ja 78% eesti keskmisest palgast. Sektorit iseloomustab hooajaline tööhõive, suur kaadri volavus, raskete töötingimuste kõrval madal töötasu ning vananev kaader.

Kala tarbimine Eestis

Eestis tarbitakse kala 16 kg/elaniku kohta aastas, mis võrreldes vanade liikmesriikidega on ligi 8 kg vähem. Kala tarbimise kasvu piirab kõige enam kalatoodete kõrge hind ja siseturu madal ostujõud.

Teostatud investeeringud

SAPARD-i meetme 2 “Põllumajandus- ja kalandustoodete tootmise ja turustamise parandamise investeeringutoetus” raames toetatud investeeringud on toodud Lisas nr 16.

KAR meetme 3.11.1. „Kala ja vesiviljelustoodete töötlemise investeeringutoetus” raames toetatud investeeringud on toodud Lisas nr 4.

1.5. Kalandusega seotud piirkonnad

Kalandusega seotud piirkonnad Eestis võib jagada kaheks: mereäärsed ja siseveekogude äärsed piirkonnad.

Mereäärsed kalandusega seotud piirkonnad võib jaotada tinglikult kolmeks: Väinamere piirkond (k.a. Saaremaa ja Hiiumaa lääneosa), Liivi lahe piirkond ja Soome lahe piirkond. Siseveekogude äärsed kalandusega seotud piirkonnad on Peipsi, Lämmi- ja Pihkva järve piirkond ja Võrtsjärve piirkond.

Neis piirkondades on ka kalandussektoris hõivatute osakaal valdade rahvastikust suurim ning sealhulgas ka kalurite arv jääb nimetatud piirkondades 500 ümber, v.a. Võrtsjärve piirkond, kus kalureid ca 60. Kõiki neid piirkondi iseloomustab madal asustustihedus ja vähenev kalapüük. Samas kalandustegevused ja kalaressurs on piirkonniti erinev mistõttu kalanduse aktiivrühmal on võimalus välja töötada just oma piirkonna eripärasid arvestav strateegia.

Eelnevat arvesse võttes eeldame, et neisse piirkondadesse moodustub kuni 8 kalanduse aktiivrühma (vt Lisa nr 21).

Vähesed kogemused LEADER’i rakendamisel ei anna piisavalt võimalusi toetuda nende kogemusele. Samuti ei ole teisi olemasolevaid tugevaid struktuure, mille baasil luua kalanduse aktiivrühmi. Seetõttu eeldame, et enamik kalanduse aktiivrühmi luuakse piirkondadesse uue struktuurina.

Osades kalanduspiirkondades võivad loodavad kalanduse aktiivrühmad territoriaalset langeda samasse piirkonda äsjaloodud LEADER tegevusgruppidega. LEADER’i ja regionaalarengu tegevustega (näiteks: mitmekesistamine, külade taastamine, koolitus või loodusturism) hoitakse lahusust läbi kohaliku tegevuskava ja arengustrateegia, mis esitatakse Põllumajandusministeeriumile hindamiseks ja heaks kiitmiseks.

1.6. Kalanduse valdkonna administratsiooni vastutusalade jaotus

Eestis on kalanduse valdkonna administreerimine jagatud Põllumajandus- ja Keskkonnaministeeriumi vahel.

Põllumajandusministeeriumi vastutusalas on:

- kalandussektori majanduslik areng, mis hõlmab turukorraldussüsteemi, toetuste ja riigiabi rakendamist,
- kutselise kalapüügi korraldamine ja kutselise kalapüügi arvestuse korraldamine, muuhulgas ka kalalaevade riikliku registri haldamine ja kutselise kalapüügi andmete kogumine (alates 2006. aasta 1. aprillist).

Põllumajandusministeeriumi valitsemisalas oleva valitsusasutuse Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (edaspidi PRIA) kaudu toimub riiklike toetuste ning Euroopa Liidu põllumajanduse ja maaelu arengu toetuste andmise korraldamine, seadusega ettenähtud põllumajandusega seotud riiklike registrite ja muude andmekogude pidamine, nende andmete töötlemine ning analüüsimine.

Keskkonnaministeeriumi vastutusalas on:

- kalavarude olukorra hindamine, sellega seotud teadusuuringute korraldamine;
- kalavarude kaitse tehniliste meetmete kehtestamine ja püügikvootide ning püügikoormuse piirangute määramine;
- kalavarude kalakasvatuse taastootmise ja kalade kudealade ning elupaikade taastamise korraldamine;
- harrastuspüügi korraldamine;
- järelvalve korraldamine kalavarude ja looduskeskkonna sh looduslike veekogude kasutamise üle.

Keskkonnaministeeriumis korraldavad kalandust kalavarude osakond ja maakondlike keskkonnateenistuste kalandusspetsialistid. Järelevalvet korraldab Keskkonnainspeksioon.

Keskkonnainspeksioon (edaspidi KKI) on Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas olev riigiasutus, mis koordineerib ja teostab looduskeskkonna ja -varade kasutamise alast järelevalvet kõikides keskkonnakaitse valdkondades, kohaldades seaduses ettenähtud alustel ja ulatuses riikliku sunni vahendeid. Keskkonnainspeksioon on keskkonnavalaste seadusrikkumiste puhul kohtuväliseks menetlejaks ning teeb edasilükkamatuid uurimistoiminguid kriminaalasjades. Peamine keskkonnajärelevalvet reguleeriv õigusakt on Keskkonnajärelevalve seadus.

Kalandusturu korraldamise seaduse alusel on moodustatud Kalandusnõukogu. Nõukogu ülesannet on põllumajandusministri nõustamine kalandust puudutavates küsimustes. Nõukogu koosseisu kuuluvad Põllumajandusministeeriumi, Rahandusministeeriumi, Keskkonnaministeeriumi, PRIA, Keskkonnainspeksiooni, Eesti Kalurite Liidu, Eesti Kalaliidu, Eesti Kalakasvatajate Liidu, Peipsi Alamvesikonna Kalurite Liidu ja Eesti Kaugpüüdjate Liidu esindajad.

Kalandusnõukogu alla on moodustatud ekspertide töögrupp, kuhu kuuluvad eelnimetatud organisatsioonide esindajatele lisaks ka rohelise liikumise, harrastuskalapüügi organisatsioonide ning Veterinaar- ja Toiduameti esindajad. Töögrupis arutatakse kalandust puudutavaid olulisi dokumente (sh määrused, strategiad, rakenduskavad jt) enne esitamist Kalandusnõukogule.

Turustusnormide ja tarbija teavitamise nõuete täitmise üle teostavad järelevalvet:

- 1) Veterinaar- ja Toiduamet;
- 2) Tarbijakaitseamet, vastavalt toiduseaduses sätestatud pädevusele;
- 3) Keskkonnainspeksioon, vastavalt kalapüügiseaduses sätestatud pädevusele.

Alates 2005. aastast on Keskkonnainspeksioon, Veterinaar- ja Toiduamet ning Maksu- ja Tolliamet alustanud tihedat koostööd püütud, registreeritud ja tööstustesse toodud kala üle. Kontrolli eesmärk on tagada täpne koguste registreerimine esmakokkuostukviitungitel või üleandmisdeklaratsioonidel, tagada tööstustesse jõudnud kala päritolu identifitseerimine ning kontrollida kala vastavust hügieeninõuetele transpordil ning tööstuses.

Parema järelevalve tagamiseks ning andmete koondamiseks ja analüüsimiseks on loodud kalalaevade riikliku registri ja registriandmete ning kutselise kalapüügilubade ja püügiandmete andmebaas, mida saavad kasutada erineva kasutusõiguse tasemetel Põllumajandusministeerium, Veterinaar- ja Toiduamet, Keskkonnaministeerium, Keskkonnainspeksioon jt. asutused.

2. Sektori ja kalanduse administratsiooni SWOT analüüs

2.1. Sektori ja administratsiooni tugevused

- Loodusressursside olemasolu, vesi ja kalavarud
- Puhas ja mitmekesine loodus, huvipakkuv ajaloo- ja kultuuripärand
- Pikaajalised traditsioonid kalapüügil ja töötlemisel ning kogemustega töötajad sektoris
- Tootmisvahendite olemasolu (püügi-alused, tootmisliinid jms)
- Sektori mitmekülgsus/terviklikkus (ranna-, traal-, kaugpüügi, vesiviljeluse ja kala töötlemise sektorite olemasolu)
- Stabiilne makromajanduslik keskkond (kaubandussuhted välisriikidega)
- Kala turunõudlus ja ekspordipotentsiaal
- Kohalike kogukondade mitmekülgne sotsiaalmajanduslik ülesehitus võimaldaks luua lisandväärtust, mitmekesistada tegevusi ning säilitada looduslikku pärandit

- Kõrgharidusega tööjõu suur osatähtsus administratsioonis ning hariduse kõrge väärtustamine ühiskonnas, kui eeldused tööjõu õppimisvõimeks
- Pikaajalised kogemused kalanduse administreerimisel, sh. kogemused toetuste administreerimisel
- Järjepidevus teadusuuringutes varude hindamisel
- Järelevalves tehnilise baasi olemasolu (Veterinaar- ja Toiduamet, Keskkonnainspeksioon)

2.2. Sektori ja administratsiooni nõrkused

- Madalate sissetulekute tõttu sektori vähene atraktiivsus
- Püügi-võimsused ületavad püügi-võimalusi
- Tootmis- ja töötlemisvahendite amortiseeritus, suur energiakulukus (laevad, püügi-vahendid, tootmis- ja töötlemisseadmed jms)
- Mitteküllaldane ühistegevus ja kogemuste puudus eri liiki (tootjaorganisatsioonid, piirkondlikud tegevusgrupid, võrgustikud) ühistegevustes
- Tööjõu oskuste ja tööturu nõudmiste lahknevus, olulised puudused tööjõu kutsealases ettevalmistuses ja ümberõppe süsteemi väljakujunematus
- Väikeettevõtjate probleem ligipääsul kapitalile ja seetõttu vähene investeringute tase
- Ettevõtete mitteküllaldane pikaajaline konkurentsivõime: toodangu madal lisandväärtus, värske kala kvaliteedistandardite vähene kasutamine, väikesed kulutused innovatsioonile, nõrk turundus
- Maapiirkondade nõrk sotsiaal-majanduslik areng ning suur ebavõrdsus pealinna ja riigi ülejäänud piirkondade vahel
- Vähearenenud infrastruktuur, puudused transpordivõrkude tehnilises tasemes (sadamad, teed)

- Kalakasvatuste sõltuvus imporditavast noorkalast ja marjast, sest puuduvad sugukarjade kasvatuse keskused
- Madal toote- ja turuarendus
- Sektoris hõivatute kõrge iga

- Ebapiisav infosüsteemide arendus (andmebaaside ühilduvus, ristkontroll)
- Administratsiooni madalatest sissetulekutest tulenev tööjõu puudus ja vahelduvus

2.3. Sektori ja administratsiooni võimalused

- Heade väljavaadetega (heas seisukorras) kalaressursside kättesaadavus (räim, kilu)
- Kõrgem turuhind siseveekalale
- Kõrge sisenõudlus kala- ja vesiviljelustoodete järele, mis ületab hetketoodangu, seega võimalus tõsta tarbimist
- Vesiviljeluse liikide mitmekesistamine ning soodsad looduslikud tingimused vesiviljeluse tarbeks
- Suurendada kalandustoodetele lisandväärtuse andmist
- Looduskeskkonnale ja kultuuripärandile tuginevate majandustegevuste nõudluse kasv (loodus- ja kultuuriturism) ja seeläbi tööhõive stabiliseerumine kalanduspiirkondades
- Ühistegevuse arendamine tootjaorganisatsioonide, kalanduse aktiivrühmade ja erinevate võrgustike tegevuse läbi
- Tasakaalu saavutamine tootmise- ja töötlemise võimsuste ja võimaluste vahel (püügivõimsus versus püügivõimalus, tootmisvõimsus versus tootmisvõimalus sh tooraine, turg)
- Jätkusuutlikkuse tagamine kõigis alasektorites (läbi investeeringute 2007-2013 on võimalik ettevõtetel investeerimistoetuste abita hakkama saada aastast 2014)
- Säilitada ja parendada keskkonnatingimusi, soodustades keskkonnaalaseid investeeringuid
- Kalanduse mitmekesistamine läbi kaasaegsete tehnoloogiate kasutuselevõtu, uute toodete arengu, uute turgude leidmise ning uute liikide kasvatamise
- Infrastruktuuri arendamine (kala lossimiskohad, sadamad) ja tootmise ja töötlemise energiakulukuse vähendamine (laeva mootorid, töötlemisettevõtted jms)
- Suur potentsiaal kohalikuks arenguks ning mitmekesistamiseks loodusliku pärandi ja kohalike traditsioonide tõttu
- Täiendavad võimalused inimkapitali arendamiseks (EL hariduskoostöö, rahvusvahelise ulatusega virtuaalõpe, täiendõpe ja ümberõpe)

- Administratsiooni suutlikkuse tõstmine läbi:
 - Infosüsteemide pideva arendamise (andmebaaside ristkontroll, raportid)
 - Kontrollmehhanismide parendamise
 - Koostöö tihendamise/tõhustamise ametiasutuste vahel

— Täiendõppe

2.4. Sektori ja administratsiooni ohud

- Kulueelise vähenemine rahvusvahelises konkurentsisis, mille tulemusena töötlemisettevõtted kolivad odavamate tootmiskuludega riikidesse, nt Ukraina, Venemaa
- Sektori sõltuvus toetustest (ei saa jätkusuutlikult hakkama peale 2013. aastat)
- Keskkonnareostuse oht Läänemerel kui keskkonnatundlikul alal (gaasijuhe, laevatransport jms)
- Veekogude kvaliteedi langus võib viia ressursi edasisele vähenemisele
- Kõrgelt kvalifitseeritud või muus mõttes defitsiitse tööjõu kaotamine Euroopa ühtse tööturu tingimustes
- Ebapiisavad püügikvoodid ja vähenevad kalaressursid (tursk, lõhe jt.)
- Suurenevad looduslike vaenlaste populatsioonid kahjustavad kalaressurssi ja püügivahendeid (hülged ja kormoranid)
- Jooksevkulude jätkuv suurenemine (kütusehind) samaaegselt turuhindade langusega (krevetipüük)
- Keskkonna, hügieeni, ohutuse, jt nõuete tõus
- Looduslikel elualadel tingimuste halvenemine

- Administreerimise skeemide keerukuse/mahukuse tõus toob kaasa kulude tõusu (väike riigieelarve)

3. Eesmärgid ja prioriteedid

Strateegia üldeesmärk on Eesti kalanduse kui majandusharu arendamine ning kalatoodangu konkurentsivõime tõstmine sise- ja välisurgudel aidates kaasa soodsa ja tasakaalustatud kalamajanduskeskkonna kujundamisele Eestis.

3.1 Kalapüügi ja sadamate arendamise eesmärgid ja prioriteedid

Kalandusstrateegia eesmärk on restructureerida kalapüügisektorit, tagamaks kalapüügiga tegelevate isikute sissetuleku tõusu Eesti keskmisele tasemele alljärgnevate prioriteetide kaudu:

Kuna Eestis on kalapüügivõimsusi jätkuvalt rohkem kui püügivõimalust, siis on esmatähtis tagada kalapüügivõimsuse vastavus kalavarudele ehk saavutada laevastiku optimaalne suurus. See tagab ühelt poolt stabiilse töö ja sissetuleku kaluritele ning teisalt vähendab survet illegaalseks püügiks. Püügivõimuse reguleerimiseks tuleks lisaks laevade utiliseerimisele kasutada ka sihtotstarbe muutmise erinevaid võimalusi, mis aitaksid kaasa ka kalurite meresõidu oskuse ära kasutamisele ning nende tööhõive mitmekesistamisele. Neid prioriteete planeeritakse finantseerida EKF'i esimese prioriteetse suuna alt.

Mitmetes kalanduspiirkondades ei vasta ka kalandusest sõltuvate kalurite arv kalavarudele, seda eriti ranniku- ja sisevetes. Seega tuleb tähelepanu pöörata ka kalurite täiend- ja ümberõppele, eesmärgiga nende tegevust efektiivsemaks muuta, mitmekesistada või leida alternatiivset sissetulekut. EKF neljas prioriteetne suund annab eesmärkide saavutamiseks head võimalused.

Eesti kalastikku kahjustab jätkuvalt elupaikade, eriti kudealade kvaliteedi langus ja nende mahu vähenemine. Kalade elupaiku mõjutavad nii otseselt inimtegevusest tulenevad kui ka looduslikud tegurid. Levinumad neist on vooluveekogude paisutamine, jõesängi muutmine (õgvendamine, süvendamine), veekogu kaldavööndi ja luhtade muutmine, setete ümberpaigutamine ning valgalal tehtavad melioratsioonitööd. Seetõttu on mitmetes piirkondades vajalik taastada kalade kudealad ja tagada juurdepääs neile, mis omakorda loob tingimused kalavarude suurenemiseks. Nimetatud probleemidele lahendamisele aitame kaasa, kaasates EKF võimalusi ja ressursse kolmandast prioriteetsest suunast.

Arvestades kalavarude olukorda ning võimalikke arenguid nii Läänemeres, Eesti sisevetel kui ka kaugpüügipiirkondades, on oluline moderniseerida kalalaevastik, pidades eelkõige silmas püügivahendite selektiivsuse suurendamist, kütusesäästlikkuse tõstmist, keskkonna- ja laevaohutusnõuete ja tööohutuse tingimuste parendamist.

Selektiivsematele püügivahenditele üleminek tagab kaluritele stabiilsema ja kõrgema sissetuleku läbi kalavarude säästliku majandamise. Siinjuures tuleb arvestada nii püütavate kalaliikide kui ka veekogude iseärasusi, samuti kalanduspiirkondade traditsioone.

Kalapüügisektori konkurentsivõime tõstmiseks on vajalik Eesti kalalaevastikku moderniseerida, sest laevastikus domineerivad 1970-1980-ndatel aastatel ehitatud nõukogude päritolu kalalaevad, milliseid iseloomustavad äärmiselt kehva kvaliteediga teras ja nõrga töökindlusega mootorid. Keskkonnakoormuse ja kalapüügi kulutuste vähendamiseks ja kalapüügi kvaliteedi tõstmiseks on Eesti kalalaevastikku vaja moderniseerida ja uuendada, ühtlasi võttes kasutusele uuemad laevad ja kaasaegsemad ja selektiivsemad püügivahendid (sh. hülgekindlad püügivahendid) ning võimaldada peamasinate väljavahetamist ökonoomsemate vastu.

Samuti on tähtis järjest kõrgemate keskkonna-, laevaohutus- ja tööohutusnõuete täitmine, et tagada kalurkonnale heal tasemel töötingimused.

Selles alapeatükis toodud eesmärkide saavutamiseks kasutatakse EKF esimese prioriteetse suuna võimalusi ja ressursse.

Püütava kala kvaliteedi tõstmine ning kalurite poolt kalale suurema lisandväärtuse andmine on üks olulisemaid komponente kalurite sissetuleku tõstmisel. Seda on võimalik teostada läbi kalasadamate arengu toetamise, mis oleks varustatud kaasaegsete jää-, lossimis- ja sorteerimisseadmete kui ka külmhoonetega, ning võimalusel andma kalale võimalikult suure lisandväärtuse.

Seejuures on oluline arendada kalurite organiseeritust ja ühistegevust läbi tootjaorganisatsioonide tegevuse, mis peab tagama kalurite majandusliku mõju suurendamise kalandussektoris.

Selles alapeatükis toodud eesmärkide saavutamiseks kasutatakse EKF kolmanda prioriteetse suuna võimalusi ja ressursse.

Siseriiklike tegevustena kalapüügisektoris on planeeritud rakendada:

- Võimaluste loomine püügivahendite jaotamiselt tonnidele jaotusele üleminekuks sisevetes ja rannapüügis.
- Kuivõrd uuringud on näidanud, et suure osa kutseliste kalurite kalapüügist saadav tulu ei oma olulist rolli nende sissetulekust, siis on vajalik läbi kaaluda võimalused kutselise kaluri mõiste korrigeerimiseks.
- Kormoranide arvukuse piiramine kormorani kaitse- ja ohjamiskava alusel.
- Kehtestatakse nõue, et kutseline kalur peab oma tööks omama kutsetunnistust. Nõue rakendub Kalapüügiseaduses 1. jaanuaril 2008. Nõue kehtestatakse, et tagada mereohustustingimuste ja hügieenireeglite parem järgimine eriti noorkalurite osas. See omakorda täiendaks kalurite kutseoskusi.
- Harrastuskalanduse strateegiliste suuniste koostamine.
- Kalu kasvatatakse taasasustamise eesmärgil ja vastavalt väljatöötatud programmile “Riiklikku kaitset vajavate ja ohustatud kalaliikide kaitse ja kalavarude taastootmine (2002–2010)”. Kalavarude taastootmises Eestis jääb lähitulevikus prioriteetseks ohustatud ja kaitset vajavate kalaliikide, eeskätt lõhe ja meriforelli looduslike populatsioonide seisundi parandamine ja nende liikide elusgeenipankade loomine.

- Veekogude hea seisundi saavutamiseks ja selle säilitamiseks on planeeritud Keskkonnaministeeriumil koostada üleriigilised ja piirkondlikud veemajanduskavad, kaasates nende ettevalmistamisse kohalikud omavalitsused ning nende liidud ning viia kavad plaanipäraselt ellu.
 - Siseveekogude eutrofeerumise vältimiseks planeeritakse meetmete täiustamist põllumajandusreostuse ohjamiseks.
- Siseriiklike prioriteetide saavutamisel ei kasutata EKF võimalusi ja ressursse.

3.2 Vesiviljeluse arendamise eesmärgid ja prioriteetid

Eesti looduslikud tingimused lubavad kalakasvatuste mahtusid kasvatada mitmekordseks ning tegemist on kindlasti kõige suuremate arenemisvõimalustega valdkonnaga.

Kalandusstrateegia eesmärk on efektiivsete kalakasvatustevõtete kaudu tootmismahdade suurendamine, kattes vähemalt 90% siseturu praegusest nõudlusest ning suurendades vesiviljelustoodangu osakaalu kogu kalatoodangust vähemalt 3%-ni.

Tulenevalt kalandussektori arengust pikemas perspektiivis, muutub kalakasvatuse kui tootmisharu roll selles järjest olulisemaks. Eesti kalakasvatusektori arengule panevad aluse head looduslikud tingimused, seda nii rohke veeressursi kui ka vaba maa näol. Samal ajal tulenevalt maailma ning Euroopa kala kui tooraineturu arengutest, määrab sektori arenguvõimalusi konkurentsivõime. Eelkõige tähendab see suutlikkust toota kala töötlejale/tarbijale vajalikus mahus, kuid samal ajal ka sobiva hinna ning kvaliteediga.

Kiiremat arengut sektoris on seni piiranud spetsialistide ja kvalifitseeritud tööjõu vähesus, mis omakorda avaldab mõju oskusteabe laialdasele kättesaadavusele seadmete ja tehniliste lahenduste rakendamiseks.

Kalakasvatusektori areng peab tuginema turunõudlusel. Sellest tulenevalt on kalakasvatusektoris eelkõige vajalik tähelepanu pöörata tootmise laiendamisele seotud investeeringute toetamisele, keskendudes eriti keskkonna alastele investeeringutele. Konkurentsivõime tõstmiseks on oluline soodustada ka uute tehnoloogiate rakendamist ning sellega seotud oskusteabe kogumist, mis muudaks tootmise efektiivsemaks ning samas vähendaks keskkonnariske. Samuti on vajalik toetada uute ning turunõudlust omavate kalaliikide kasvatamist.

Parandamiseks ettevõtete turustusvõimet, tuleb tähelepanu pöörata ka kalale suurema väärtuse andmisele kalakasvatustevõttes, ning ettevõtete laiendamisele töötlemiskomplekside rajamiseks. Kaasa tuleb aidata ka kalakasvatavate koondumisele läbi tootjaorganisatsioonide, tagamaks turustamiseks vajalikke stabiilseid kalakoguseid, et rahuldada eelkõige siseriiklike tööstuste ja tarbijate nõudlust.

Vähendamaks haiguste leviku riski ja sõltuvust imporditavast noorkalast ja marjast on vajalik toetada investeeringuid kasvanduste oma sugukarjade (sugukalade) kasvatamiseks ja pidamiseks ning viljastatud marja ja noorkalade tootmiseks. Riskide maandamiseks ja võimalike uute nõuete täitmise tagamiseks võib tekkida vajadus toetada karantiinikeskuse loomist, et vältida uute akvakultuuri liikide kasutuselevõtuga kaasnedu võivaid kahjusid.

2008. aastal jõustuvad uue vesiviljelusloomade ja toodete direktiivi 2006/88 EÜ rakendamiseks vajalikud õigusaktid, mis on vajalikud nende loomade ja toodetega kauplemise, impordi ja transiidi ning minimaalsete ja ennetus- tõrjemeetmete korraldamiseks punkt.

Alapeatükis toodud eesmärgid kavandatakse saavutada, kasutades EKF teise prioriteedi võimalusi ja ressursse. Õngitsemisturismiga seonduv kuulub MAK'i raames läbiviidavate tegevuste hulka.

3.3. Kala töötlemise ja turustamise eesmärgid ja prioriteedid

Peamiseks eesmärgiks on kalatöötlemisettevõtete konkurentsivõime tugevdamine, seda läbi ekspordigeograafia laiendamise kui ka siseriikliku tarbimise suurendamise EL keskmisele tasemele, kasutades selleks võimalikult palju kohalikku toorainet.

Arvestades tooraine piiratust, tuleb keskenduda võimalikult suure (optimaalse) lisandväärtusega toodete tootmisele, suurendades kalatoodete osakaalu toiduainete tootmises.

Tulenevalt tarbijate vajadustest on vaja tähelepanu pöörata aktiivsele tootearendusele, mis võimaldaks pakkuda võimalikult mitmekesisest tootevalikut, et liikuda kaasa kiirete muutustega tarbijaharjumustes. See tähendab nii uute toodete väljatöötamist, innovaatiliste tehnoloogiate ning seni veel kasutamata või vähe kasutatud kalaliikide kasutuselevõtmist. Tulenevalt tooraine piiratud olekust tuleb enam soodustada ka kalatoodetele kõrgema lisandväärtuse andmist ning nišitoodete tootmist. Siinjuures ei saa unustada investeeringute vajalikkust tehnoloogiasse ja seadmetesse, mis on vajalikud üha karmistuvate nõuete täitmiseks kala töötlemisel, eelkõige nõutavate mürkainete (sh bensopüreen, dioksoonitaseme jm) kontrolli all hoidmiseks.

Samuti tuleb jätkuvalt soodustada tegevusi, mis on seotud uute turgude leidmisega, seda eelkõige läbi turu-uuringute ja erinevatel messidel osalemise toetamisega. Oluline on ka kalatoodete tarbimise propageerimine siseturu tarbimise suurendamiseks, pöörates tähelepanu eelkõige tarbija teadlikkuse tõstmisele toodete tervislikkuse ning kvaliteedi osas.

Kala tarbimise suurendamiseks ning tarbijate usalduse kasvatamiseks tuleb jätkuvalt tegeleda ka kalatoodete kvaliteedi ja selle kontrollsüsteemide

arendamisega. Eelkõige tähendab see kvaliteedi kontrollsüsteemide parendamist ning tooraine päritolu jälgitavuse tagamist.

Kalatöötlemise arendamisel tuleb enam keskenduda ka keskkonnamarkide maandamisele. Seni on ebapiisavad olnud keskkonnamarkaitseelised investeeringud, mis on seotud peamiselt jäätmemajandusega, puudutades eriti neid jäätmeid, mille maha matmine on keelatud ja mida utiliseeritakse loomsete jäätmete tehases, kus puuduvad spetsiaalsed seadmed kalajäätmete utiliseerimiseks. Seetõttu tuleb välja töötada täiendav kalatöötlemisjäätmete käitlemise süsteem.

Alapeatükis toodud eesmärgid kavandatakse saavutada, kasutades EKF teise prioriteedi võimalusi ja ressursse. Turuarendust ja tarbimise propageerimist ning võimalikke pilootprojekte aga kolmandast prioriteetsest suunast.

3.4. Kalandusega seotud piirkondade arendamise eesmärgid ja prioriteetid

Kalandusstrateegia eesmärk on tagada mitmekesise sotsiaalmajandusliku struktuuri säilimine ja elukvaliteedi tõus kalandusega seotud piirkondades.

Kalandus on olnud oluliseks elualaks nii rannikualadel, sisevetel kui ka neid teenindavates piirkondades. Viimase 10 aasta jooksul on kalandussektori tulus muutunud kalahindade ja püügitegevuse kulude muutuste tõttu. Kalandusvaldkonnas sõltub sotsiaalmajanduslik heaolu otseselt kalavarudest ning hetkel olemasolevast kalavarust ei piisa, et tagada küllaldane teenistus kõigile rannakalanduses hõivatud inimestele.

Tänaseks päevaks on vaid kolmandikule kaluritest kalapüük põhisissetulekuallikas, ülejäänud kaluritele on kalapüük lisanissetulekuks pensionile, põllu-, metsa- või ehitustööl teenitule. Põhitööd tehakse sageli väljaspool koduvalda või Eestit, sest kalandusega seotud piirkondades on vähe alternatiivseid töövõimalusi kalanduse kõrval. Seetõttu on oluline tulevasel programmeerimisperioodil aidata kaasa töökohtade loomisele väljaspool kalandussektorit. Tööhõive suurendamise seisukohalt on oluliseks võimaluseks kalale suurema väärtuse andmine kohapeal. Kala esmase töötlemise, vinnutamise, soolamise või/ja suitsutamise oleks võimalik suurendada kalurite tööhõivet ja tulusid. Selline majandustegevuse restruktureerimine soodustab kalandustoodetele lisandväärtuse andmist ja sektori konkurentsivõime tugevdamist, sealjuures suurendamata püügikoormust.

Peamise tulevikuperspektiivina, mis aitaks rannakalandusel jätkuda, nähti uuringute tulemusena mitmetes maakondades kalandusturismi arengut. Siia kuuluks just väikestele kalanduskogukondadele suunatud väiksemahulise kalapüügi ja turismiga (sh ökoturismiga) seotud infrastruktuuri ning teenuste toetamine.

Uuringute tulemusena toodi mitmel pool välja, et rannakalanduse jätkumisele aitaks kaasa selle traditsiooni au sisse tõstmine ja aktiivne noorkalurite soosimine.

Oluline on kalanduspiirkondade elukeskkonna kaitse tagamine, taastades ja säilitades rannakülade looduslikku ja arhitektuurilist pärandit.

Kalandussektoris tegelevate isikute organiseerumine sisendite hankimisel, kala turustamisel (esmatöötlemisel) ja koostööl piirkonna arendamiseks ning elukvaliteedi tõstmiseks on veel vähe aktiivne.

Selleks, et eeltoodud eesmärgid ellu viia, on vajalik soodustada kohaliku tasandi ühistegevust (kalanduse aktiivrühmade), arengustrateegiate elluviimist, naiste suuremat kaasatust kohaliku elu arendamisel ning kalanduspiirkondade rahvusvahelist koostööd. Lisaks soodustada naiskalurite ja teiste sektoris hõivatud naiste koondumist võrgustikku ja võrgustike rahvusvahelist koostööd.

Alapeatükis toodud eesmärgid kavandatakse saavutada rakendades EKF'i 4 prioriteetse suuna võimalusi ja ressursse.

3.5. Administratsioon, eesmärgid ja prioriteedid

3.5.1. Rahvusvaheline koostöö ja kontroll

Läänemeres, Loode-Atlandi Kalandusorganisatsiooni (NAFO) ja Kirde-Atlandi Kalanduskomisjoni (NEAFC) poolt reguleeritavatel veealadel, kus Eesti lipu all sõitvad laevad kalastavad, kehtestatakse nii püügimahud kui kalavarude kaitse tehnilised meetmed otsekohaldavate Euroopa Liidu määrustega. Sama kehtib ka teiste rahvusvaheliselt reguleeritavate kalaliikide puhul.

Keskkonnaministeeriumi esindajad osalevad Euroopa Liidu institutsioonides nii rahvusvaheliselt reguleeritavate kalaliikide püügimahtude ja püügikoormuse piirangute kui ka kalavarude kaitse tehniliste meetmete läbirääkimistel. Eesti on vastavalt liitumislepingule Euroopa Liiduga välja astunud Läänemere Kalanduskomisjonist (IBSFC), NAFO-st ja NEAFC-st, mille liige Eesti varem oli. IBSFC on oma töö lõpetanud ja Läänemere kalavarude jätkusuutliku kasutamise korraldamine peab hakkama toimuma Euroopa Ühenduse ja Venemaa vahel sõlmitava kalanduskokkuleppe raames, mis kiideti heaks 12. juulil 2006. aastal. NAFO ja NEAFC-i koostöös osalevad Eesti esindajad nüüdsest Euroopa Liidu ühise delegatsiooni koosseisus ja läbirääkimisi Euroopa Liidu ühiste huvide eest nendes organisatsioonides peab Euroopa Komisjon.

Rahvusvahelise Mereuurimisnõukogu (ICES), mille töös osalevad Eestist Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituudi teadlased, soovitude põhjal määratakse rahvusvaheliselt reguleeritavate kalaliikide püügikoormuse piirangud Läänemeres ja NEAFC-i reguleeritaval veealal. NAFO reguleerimise alla jääval veealal annab soovitusi kalavarude haldamiseks NAFO teadusnõukogu.

Keskkonnaministeeriumi esindajad osalevad Läänemere merekeskkonna kaitse komisjoni (HELCOM) töös, mis on seatud juhtima „Läänemere kaitse konventsiooni”. Läänemere merekeskkonna kaitse komisjoni soovitused on üldjuhul soovitusliku iseloomuga ning soovitude eesmärgiks on aidata kaasa ning tagada konventsioonis määratud eesmärkide saavutamine. Soovitused konventsiooni rakendamiseks võetakse vastu komisjoni aastanõupidamistel. Üldjuhul tagavad Läänemere riigid soovitude rakendamise siseriiklike õigusaktide abil, viies riiklikud õigusaktid vastavusse soovitudes toodud ettepanekutega.

Valmimas on Läänemere tegevuskava, mille kinnitamine on planeeritud HELCOMis 2007. aasta lõpus.

Eesti teeb kalavarude haldamisel rahvusvahelist koostööd Venemaaga Peipsi, Lämmi- ja Pihkva järvel. Eesti Vabariigi Valitsuse ja Vene Föderatsiooni Valitsuse vahelise Peipsi, Lämmi- ja Pihkva järve kalavarude säilitamise ja kasutamise alase koostöö kokkuleppe alusel moodustatud Valitsuste Vahelise Peipsi, Lämmi- ja Pihkva järve Kalapüügi Komisjon kohtub 2 korda aastas, kus lepatakse kokku püügikorraldus nimetatud järvedel poole aasta kaupa. Eesti poolt teostavad kalavarude uuringuid nendel järvedel samuti Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituudi teadlased, kes koostöös Venemaa teadlastega annavad soovitusi kalavarude haldamiseks Peipsi, Lämmi- ja Pihkva järvel valitsuste vahelisele kalapüügikomisjonile.

Keskkonnainspeksioon teostab järelevalvet kõikides siseveekogudes, Läänemerel, Loode-Atlandi Kalandusorganisatsiooni (NAFO) ja Kirde-Atlandi Kalanduskomisjoni (NEAFC) reguleerimise alla kuuluvatel veeladel ja vajadusel ka teistes välisvetes, kus Eesti lipu all sõitvad kalalaevad kalastavad. Peale veekogude kuulub KKI järelevalve alla ka kõik kalakäitlemisega seotud toimingud nagu kala ost-müük, transportimine ja töötlemine. Peale vahetu järelevalve teostab KKI kalalaevade jälgimist satelliitsidel baseeruva jälgimissüsteemi abil, mis annab reaajas ülevaate kalalaevade asukohtadest ja liikumistest. KKI inspektorid osalevad koostöös EL inspektoritega kalakaitsemisjonidel NAFO alal, millega tagatakse Euroopa Liidu määrusega 2247/93 (millega luuakse ühise kalanduspoliitika suhtes rakendatav kontrollisüsteem) Eestile pandud kohustust, teostada vahetut järelevalvet veeladel, kus teostatakse Eesti lippu kandvate kalalaevadega kalapüüki. Peale selle on KKI inspektorid koos teiste maade (Soome, Rootsi, Läti, Leedu, Taani ja Kanada) inspektoritega osalenud ühistes kalapüügi järelevalveoperatsioonides Läänemerel ning Atlandi ookeanil. Peale vahetu järelevalve on olulisel kohal ka õigusnormide toime hindamine ning õigusruumi järjepidev korrastamine vastavalt esilekerkinud probleemidele. Peale siseriikliku seadusandluse on Keskkonnainspeksiooni esindajad kaasatud ka Euroopa Liidu institutsioonides kalavarude kaitse ja kontrolli töörühmade töösse.

Keskkonnainspeksioon on olulisele kohale tõstnud koostöö erinevate järelevalve asutustega: Veterinaar- ja Toiduametiga on sõlmitud 2005. aastal koostöölepe kalapüüdjate ja -käitlejate kontrolli tõhustamiseks ning eriti on tihenened koostöö Maksu- ja Tolliametiga.

Keskkonnainvesteeringute Keskuse finantseerimisel arendatakse kalalaevade satelliitjälgimissüsteemi ning NAFO alal püüdvate kalalaevade inspekteerimist, samuti koostöö tõhustamist naaberriikidega Läänemere kalapüügi kontrolli osas.

Eesti jaoks on oluline ka koostöö EUROFISH'iga. 14.11.2006 ratifitseeriti Ida- ja Kesk-Euroopa kalanduse arendamise rahvusvahelise organisatsiooni (EUROFISH) asutamisleping ning Eesti saab nüüd astuda organisatsiooni liikmeks. Organisatsioon EUROFISH on sõltumatu rahvusvaheline organisatsioon, mis alustas tegevust 2002. aastal. Organisatsiooni EUROFISH pädevuses on abistada Ida- ja Kesk-Euroopa riike kalanduse arendamisel, keskendudes kaubandusele, turundusele, töötlemisele ning vesiviljelusele.

Organisatsiooniga EUROFISH liitumisel tiheneb Eesti koostöö Ida- ja Kesk-Euroopa riikidega kalanduse arendamise eesmärgil. Eestil on võimalik saada kasu kalandustoodete rahvusvahelise turuinfo edastamisest ja tehnilise nõustamisteenistuse asutamisest.

3.5.2. Kavandatavad tegevused

- Administratsiooni suutlikkuse tõstmine; (EKF viienda prioriteetse suuna võimalused ja ressursid)
- Kalandusega seotud andmekogude kujundamine ühtseks süsteemiks, tagamaks parem aruandlus ja riskikontroll;
- Harrastuskalanduse strateegiliste suuniste koostamise ja rakendamise korraldamine; (siseriiklike võimaluste ja ressursside baasil)
- Kalalaevalde jälgimisvõimaluste laiendamine (KIK-i finantseering), võimaldamaks igas Keskkonnainspektsiooni maakondlikus osakonnas jälgida kalalaevalde liikumist kalalaevalde jälgimissüsteemi kaudu;
- Merel traalipüügi kontrollimissageduse tõstmine – selleks kavatakse hankida patrull-laev, millega oleks võimalik Läänemere avaosas inspekteerimisi teostada; (CFP ressursside kasutus)
- Tugevdada kalanduse järelvalve administratsiooni KKI keskuses: palgata täiendavat personali toetamiseks inspekteerimisi (mis väljendub kalandust puudutavate andmete analüüside tegemises ja inspekteerimismudelite väljatöötamises); (siseriiklike võimaluste ja ressursside baasil)
- Tõhustada kontrolli kalapüügi ja esmakokkuostu üle koostöös Veterinaar- ja Toiduameti, Keskkonnainspektsiooni, Maksuameti ja Keskkonnaministeeriumiga. (siseriiklike võimaluste ja ressursside baasil)

3.6. Strateegia koostamine ja seosed EL poliitikatega ja teiste strateegiatega

3.6.1. Strateegia lähtealused ja seosed EL poliitikatega

Strateegia koostamisel on lähtutud Euroopa Kalandusfondi määrusest (EÜ) nr 1198/2006 kalandusele antavate toetuste kohta ja Nõukogu määrusest (EÜ) nr 2371/2002 ühisele kalanduspoliitikale vastava kalavarude kaitse ja säästva kasutamise kohta.

Strateegia koostamisel on arvestatud Lissaboni strateegiaga ja Eesti majanduskasvu ja tööhõive tegevuskavaga 2005- 2007 Lissaboni strateegia rakendamiseks toetades aastatel 2007 – 2013 investeringuid, mis tagavad: kalanduse tootmis- ja töötlemissektori jätkusuutlikkuse ja majanduskasvu; tööhõivetaseme säilimise, sealhulgas ranna- ja sisevete kaluritele parema sissetuleku läbi tegevuste mitmekesistamise kalanduspiirkondades; töökohtade kvaliteedi parandamise ja innovatsiooni kvaliteedi ja turu nõuetele vastavuse osas.

Strateegias on kooskõlas teiste Ühenduse poliitikate ja operatsioonidega, eriti sellistes valdkondades nagu tööhõive, meeste ja naiste vaheline võrdõiguslikkus. Arvestatud on Amsterdami lepinguga, soodustades võrdõiguslikkuse tugevdamist kalandussektori tööhõives ning soolise võrdõiguslikkuse süvalaienemist regionaalses arengus, mis mõjutab naiste olukorda kalandussektoris, peamiselt kalanduspiirkondade jätkusuutlikus arengus.

Olulist tähelepanu pööratakse töötajate kvalifikatsiooni parandamisele, suurendades oskusteavet ja koolitusvõimalusi, arvestades Elukestva Õppe Memorandumi kontseptuaalsete lähtekohtadega.

Vastavalt Ülemnõukogu Göteborgi järeldustele arvestatakse strateegias sellega, et kalandussektori suutlikkus oleks kooskõlas loodusvarade säästva kasutamisega, mille käigus säilitatakse bioloogiline mitmekesisus. Sellest tulenevalt panustatakse lisaks erinevatele siseriiklikele tegevustele veel kalandusfondi meetmete rakendamisele just sellisel viisil, mis vähendab kutselise kalanduse mõju keskkonnale ning mis suurendab rõhuasetust säästva arengu saavutamisele toetades keskkonnasäästlike tootmis- ja töötlemismeetodite ja tehnoloogiate kasutuselevõttu.

3.6.2. Strateegia koostamine ja seosed teiste strateegiatega

Kalanduse strateegia koostamine ja koordineerimine on toimunud Põllumajandusministeeriumi juhtimisel. Selleks loodi Kalandusnõukogu juurde 2005. aastal kalanduse ekspertide töögrupp (töögrupi liikmed vt. ptk. 1.6). Töögrupi koosolekuid viiakse läbi keskmiselt kord kuus, et töögruppi nimetatud sotsiaalpartnerite esindajad saaksid dokumentide eelnõusid oma liitude liikmetega läbi arutada ning ettepanekuid esitada. Strateegia eelnõu on esitatud korduvalt Kalandusnõukogule nii tutvumiseks kui ka heakskiidu saamiseks (nõukogu liikmed vt. ptk. 1.6). Kõikidest töögrupi ja kalandusnõukogu koosolekutest on tehtud kirjalikud protokollid ning nii suuliselt kui kirjalikult tehtud täiendused säilitatud. Lisaks on strateegia eelnõud tutvustatud erinevate erialaliitude sisekoosolekutel ning strateegia koostamise protsessist on antud ülevaateid Riigikogu maaelukomisjonis ja kalanduskonverentsidel. Strateegia esitati teistele ministeeriumitele kooskõlastamiseks ning Vabariigi Valitsusele kinnitamiseks. Seejärel esitatakse strateegia teadmiseks Euroopa Komisjonile. Strateegia baasil loodud Rakenduskava esitatakse kinnitamiseks Euroopa Komisjonile.

Siseriiklikult on kalanduse strateegias arvestatud Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007 – 2013-ga. Seosed on struktuurivahendite strateegia prioriteetidega „Haritud ja tegus rahvas”, Teadus- ja arendustegevuse võimekuse ning ettevõtete uuendusmeelsuse ja tootlikkuse kasv, „Paremad ühendusvõimalused”, „Säästev keskkonnakasutus” ja „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng”. Kalanduse strateegia toetab struktuurivahendite strateegia prioriteetide elluviimist täiendades ja toetades seatud eesmärgi.

Koordinatsioon erinevate instrumentide ning rakenduskavade vahel tagatakse eelkõige läbi planeerimise ning eelarvestamisega seotud erinevate riiklike

protsesside ühildamise: eelarveliste otsuste tegemisel vaadatakse kõiki vahendeid (sh erinevaid EL toetusi) koos ning vajadusel harmoniseeritakse nende kasutamist. Oluline koordineeriv roll erinevate ministriumide kantsleritel, kes arutavad regulaarselt riigieelarveliste vahendite, sh välisvahendite kasutamisega seotud küsimusi. Vabariigi Valitsusele esitatakse regulaarselt ülevaateid kõikide Euroopa Liidu toetuste kasutamise kohta. Sellega tagatakse ka Vabariigi Valitsuse tasandil ühtne arutelu nii kalanduse, maaelu ja struktuurivahendite valdkondade toetuste kui ka muude EL toetusprogrammide kasutamisel esinenud tõrgete ning valikute üle. Antud mehhanism võimaldab vajadusel koordineerida ka rakenduskavade muutmise ettepanekute läbitöötamist ning vastavate otsuste formuleerimist.

Erinevate rahaliste vahendite kasutamise ühtlustamiseks ja suunitlemiseks kasutatakse ka rakenduskavade seirekomisjone, mille koosseisu kuuluvad kõik seotud ministriumid ja sotsiaal-majanduslikud partnerid. Samuti kuuluvad struktuurivahendite kasutamisega seotud ministriumid, sh Rahandusministeerium, „Euroopa Kalandusfondi 2007–2013 rakenduskava” seirekomisjoni koosseisu. Seirekomisjoni ülesandeks on jälgida ja suunata vastava rakenduskava elluviimist, vajadusel ka tegevuste ja rahastamisplaanide muutmist algatada.

Siseriiklikult on kalanduse strateegias arvestatud Eesti maaelu arengu strateegiaga 2007 – 2013. Peamine seos on LEADER teljega, kus eesmärgiks tõsta maapiirkondade elukvaliteeti ja mitmekesistada maamajandust.

Demarkatsioonipõhimõttena on kavas reeglina välistada mitmekesistamise toetamine põllumajandusest kalandusse ja vastupidi, seda eriti normaalse turuväljundita või piiratud ressursiga (püügi ja tootmiskvoodid) tootegruppides. Administratiivsel tasandil välistatakse projektide topeltfinantseerimine. Ühise kalanduspoliitika üks eesmärk on kalandusega seotud piirkondade jätkusuutliku arengu julgustamine ja elu kvaliteedi parandamine. Kalandus ja maaelu on nendes piirkondades osa integreeritud kohaliku arengu lähenemisest. Selle keskmeks on kohalike tegevusgruppide poolt väljatöötavad ja rakendatavad kohalikul arengul põhinevad strateegiad. Kohalike tegevusgruppide ja rannikupiirkondade tegevusgruppide kattuvuse korral on nõudeks erinevate strateegiate koostamine EFFi ja EAFRD vahendite haldamiseks.

Lisaks eelnevale on arvestatud Eesti Keskkonnastrateegiaga, programmiga “Riiklikku kaitset vajavate ja ohustatud kalaliikide kaitse ja kalavarude taastootmine (2002–2010)” ning mitmete läbiviidud uuringutega: „Investeeringute mõju Eesti kalandussektorile”, „Kalanduse mõju keskkonnale ning võimalused ebasoodsate keskkonnamõjude vähendamiseks”, „Rannapüügi osakaal püügikoormuses”, „Kaugpüügi olukord ja investeeringuvajadus”, „Sisevete kalanduse olukord ja investeeringuvajadus”, „Kalanduse Arendusrahastu meetmete mõju ja vajadus Peipsi regiooni kalandussektorile”, „Majanduslik ja sotsiaalne olukord kalandusega seotud rannapiirkondades”, „Kalanduse investeeringuvajadus”, „Tööhõive kalandussektoris” ja „Kalandusega seotud sadamate olukord ja investeeringuvajadus”. Lisaks on strateegias kasutatud Statistikaameti ja Kalanduse Infosüsteemi andmeid.

Eesti kalanduse strateegia on aluseks koos teiste valdkonna arengukavadega Riigi eelarvestrateegiale 2007 – 2010, Vabariigi Valitsuse tööplaanile ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala arengukavale.

4. Strateegia arendamise, rakendamise ja järelvalve kord

Euroopa Kalandusfondi rakendamine programmiperioodil 2007-2013 jääb Põllumajandusministeeriumi vastutusele. Põllumajandusministeerium hakkab täitma korraldusasutuse, tõendava asutuse ja auditeeriva asutuse ülesandeid, jaotades vastavad ülesanded pädevate osakondade vahel. Osakonnad on oma töös üksteisest sõltumatud. Korraldusasutuse ülesandeid täitma hakkav kalamajandusosakond allub maaelu- ja kalanduspoliitika asekanterile. Finantsosakond, kes hakkab täitma tõendava asutuse ülesandeid, allub otse kanterile. Auditeeriva asutuse ülesandeid täitma hakkav siseauditi osakond allub otse ministrile ja teostab sõltumatu osakonnana kontrolli ministeeriumi teiste osakondade üle. Rakendusüksuse ülesandeid täidab PRIA. Rakendusüksus täidab Euroopa Kalandusfondi meetmete rakendamisega seotud ülesandeid.

Funktsioonide jaotuse ja koostöö korralduse eelpoolnimetatud asutuste vahel kehtestab põllumajandusminister.

Rakenduskava rakendamise seireks luuakse Seirekomisjon. Seirekomisjon moodustab ja seirekomisjoni juhib põllumajandusminister. Seirekomisjoni hakkavad kuuluma Põllumajandusministeeriumi, Keskkonnaministeeriumi, Rahandusministeeriumi, kalandussektori, Euroopa Komisjoni ja rakendusüksuse esindajad ning keskkonnaorganisatsioonid. Seirekomisjoni töökorra kehtestab põllumajandusminister.

Euroopa Kalandusfondi juriidiline raamistik eesti seadusandluses inkorporeeritakse Kalandusturu korraldamise seadusesse, mis sätestab kalandusfondi toetuse taotluste menetlemise alused, toetuse andmise ja kasutamise seotud subjektide õigused ja kohustused, järelvalve alused ning vaidemenetluse korra. Lisaks eeltoodule reguleeritakse põllumajandusministri aktidega Euroopa Kalandusfondi toetuse andmise ja kasutamise tingimused ja kord ning meetmetevaheline rahaliste vahendite jaotus. Lisaks määratakse vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 1198/2006 art 63 alusel seirekomisjon ja selle töökorra ning toetust saanud objektide tähistamise kord.

5. Rakenduskava (rahastamine).

Strateegia eesmärkide rahastamise võimalusena nähakse peamiselt Euroopa Kalandusfondi võimalusi. Lisaks fondi vahenditele planeeritakse kasutada KIK-i (Keskkonnainvesteeringute Keskuse) vahendeid kalavarude kalakasvatamiseks taastootmiseks ja kalade veekogudesse asustamiseks. Samuti on KIK-i vahendeid seni kasutatud riigi poolt kaugpüügilaevadele vaatlejate paigutamise finantseerimiseks, kuid vaatlejate laevadele paigutamise süsteemi on kavas muuta

nii, et nõuetele vastavad vaatlejad võtavad laevadele kaugpüügiga tegelevad ettevõtted ise. CFP vahendeid kasutatakse erinevate järelvalvetegevusi hõlmavate projektide rahastamiseks.

Euroopa Komisjoni poolt on eraldatud Eesti riigile Euroopa Kalandusfondist 84 568 039 EUR (1 323 202 279 EEK).

Riigieelarve koostamisel tuleneb vajadus arvestada Euroopa Kalandusfondi vahenditest teostatavate tegevuste kaasrahastamisega 25% ulatuses.

Prioriteetsete suundade vahel on EKF'i hinnanguline jaotus järgmine:

I prioriteetne suund – 18%

II prioriteetne suund –29%

III prioriteetne suund –25%

IV prioriteetne suund –23%

V prioriteetne suund –5%

Täpsem rahastamise kava prioriteetide ja aastate lõikes on rakenduskava üks osa.

Lisad